

OPIS TEME

Osobitost estetike kao filozofske discipline sastoji se proučavanju umjetnosti i ljepote kao fenomena ljudskog postojanja koji se mogu sagledavati zajedno, ali nipošto jedinstveno ili identično. Naime, estetičke teme i problemi imaju svoju dugu filozofsku povijest i u razlici spram ostalih velikih metafizičkih tema specifično proizlaze iz same zbilje života. Koliko je dobra u lijepom i ljepote u dobru izvorna je platonička misaona dvojba koja je kao odgojni ideal (*kalokagatija*) upisana u same disciplinarne temelje estetike. Ontološki bi se moglo reći da je istina svakog bića potpuna tek onda kada se ona pronađe u svom jedinstvu s dobrotom i ljepotom. Upravo na tom tragu nalazi se i novovjekovni estetički zaključak o ljepoti kao moralnom realitetu čovjeka budući da sve moralne odluke koje teže biti savršene podrazumijevaju ukus kao svoju neizostavnu pretpostavku. Suvremenost će takvu estetsku moć prosudbe na koncu dovesti uz sam bok moći logičkog argumenta. Štoviše, Hegel će upravo u duhu Platona reći da je ideja ljepote ono idealno te se samim time i umjetnost može iskazati kao osjetilni oblik tog idealnog čime se filozofijska povijest umjetnosti može iščitavati kao svjetska povijest svoje vrste. Drugim riječima, u povijesno-filozofskom smislu jedne takve discipline kojoj je dano da izučava odnos osjetilnog i nadosjetilnog, načine i vrste pojavljivanja stvari u osjetilima govorimo o metafizici lijepoga. U tim ranijim pokušajima sagledavanja, od antike do kraja srednjeg vijeka, nije se, dakle, radilo o potrebi definiranja jedinstvene, univerzalne biti umjetnosti, nego se ona ovisno o dobu prilagođavala tadašnjim prevladavajućim stavovima o lijepom, onome što odgovara današnjim pojmovima ukusa, odnosno mode. Tek novovjekovlje dovodi umjetnost u područje estetike, kakvom ju mi danas poimamo, čime i umjetničko djelo postaje predmetom doživljavanja i samim time promatrano kao izraz ljudskog života. Umjetnost kao zasebna duhovna djelatnost predstavlja utoliko pokušaj obistinjenja koji svoj legitimitet dobiva putem osjetilne neposrednosti i razumijevanja vlastite egzistencije. Budući da se istina umjetnosti u mijenama različitih tumačenja uvijek iznova iskušava kao mogućnost nove i nikada dovršene spoznaje takvo estetsko iskustvo predstavlja svojevrsnu estetiku igre kao duhovnog spontaniteta kojim se čovjek refleksivno i imaginativno suočava kako sa svijetom tako i svojim smislenim položajem u njemu, čime i estetika konačno dobiva svoje dovršeno teorijsko obličje kao filozofija umjetnosti. Uzimajući u obzir strukturu Kurikuluma nastavnog predmeta filozofije kojom se propisuju nastavni sadržaji s posebnim naglaskom na stvaralaštvo i umjetnost, predložena tema će nedvojbeno potaknuti učenike na promišljanje osnovnih problema estetike s kojim se omogućuje i procjena kurikularno predviđene sposobnosti »primjene usvojenih znanja na konkretne umjetničke izražaje i životne situacije«.

Školska razina

- Platon, *Država*, Naklada Jurčić, Zagreb 2009., str. 379-381.
- Aristotel, *O pjesničkom umijeću*, Školska knjiga, Zagreb 2005., str. 7. – 10.; 14. – 19.
- Pseudo-Longin, *O uzvišenom*, Grafički zavod Hrvatske, Zagreb 1980., str. 14. – 16. str., 21. – 23.
- Platon, *Ion*, prijevod Željko Senković, u: *Ion, Iahet, Meneksen*, Biblioteka Scopus, Zagreb 1998., str. 29. – 37.
- David Hume, *O mjerilu ukusa*, prijevod Vanda Božićević, u: *Filozofija britanskoga empirizma*, Školska knjiga, Zagreb 1996., str. 465. – 472.

Međužupanijska razina

- Immanuel Kant, *Kritika rasudne snage*, Kultura, Zagreb 1957., str. 41. – 49.

- Arthur Schopenhauer, *O estetici, učenosti i knjigama*, CID Nova, Zagreb 2020., str. 5. – 15.
- Friedrich Nietzsche, *Volja za moć*, Mladost, Zagreb 1988., str. 378. – 391.
- Pavao Vuk Pavlović, *Djelovnost umjetnosti*, Hrvatsko filozofsko društvo, Zagreb 2008., str. 301. – 307.

Državna razina

- Hans-Georg Gadamer, »Umjetnost i oponašanje«, u: *Ogledi o filozofiji umjetnosti*, AGM, Zagreb 2003. str. 85. – 102.
- Rüdiger Bubner, »Estetiziranje životnog svijeta«, u: *Estetsko iskustvo*, Matica hrvatska, Zagreb 1997., str. 161. – 176.
- Arthur Danto, *Preobražaj svakidašnjeg: filozofija umjetnosti*, Kružak, Zagreb 1997., str. 128.- 137.
- Edgar Morin, »Estetika i kultura«, u: *O estetici*, TIM press, Zagreb 2017., str. 91. – 107.